

Katrca, lazareti in luč na koncu predora

Zdaj skorajda vsi že razumejo, kaj pomeni luč na koncu predora. Brezperspektivne krize poskrbijo za to in zdajšnja bo v Sloveniji zagotovo prelomna. O tem ne dvomi nihče, ki se je z njenimi zakonitostmi soočil podrobneje. Umrla je logika specifične tranzicije, ki je vzpostavljala dozdašnjo Slovenijo. Ponovimo spet: nova država se je pod težo njenih stranpoti postavila pod vprašaj. Tako kot so ljudje sanjali njen nastanek leta 1991, ji zdaj skorajda nihče več ne pritruje, kajti okvir, na katerega je postavljena, se je izkazal za netrdnega, nezanesljivega, celo zlaganega. Ali pa tudi ne povsem: ta teden je bila na primer spisana sodba v orožarski Patrii in padel je tabu samoumevnosti in nedotakljivosti tranzicijskih jezdecev. Okvir je zmagal in naj bodo obsojeni v nadaljnjih pritožbenih postopkih oproščeni ali ne, bo zmagal še drugič.

V obrnjeni logiki

Tudi Evropski uniji nekoliko manj dramatično, pa vendar – se maje okvir in prvi komisar Barroso je ta teden imel za potrebno pridigati proti evroapatiji, češ, dvigniti se je treba nad nacionalne teme, treba je sodelovati, in če Evropa komu ni všeč, naj se ne obrne stran, temveč naj jo izboljša. Njegova teza, da je okrevanje EU na vidiku, ni naletela na najboljše odmeve. Toda glede na naravo EU ima Barroso res narobe v tem, da evropska supranacionalna skupnost brez ekonomsko in družbeno zdravih nacionalnih držav nima nobene perspektive. Evropska zastava je sestavljena iz dvanajstih zlatih zvezd na modri podlagi, kar simbolno izraža enakopravnost in enakovrednost držav v njej. V prednostih in zaostankih, ki jih je prinesla kriza, se je izrazila ideologija ekonomizma, ki je očitno spodrinila vse druge vrednote in spodkopala idejne temelje Evrope. Proti vsem pričakovanjem, a s povsem logičnim zaporedjem slabih dogodkov se je med odkruški znašla tudi Slovenija. Toda Barroso bi kot prvi komisar lahko povedal tudi obrnjeno stališče; namreč mogoče pa bi se v EU s krizo bolje spoprijeli, če bi presegli njene abstraktne supranacionalne ambicije, če bi se dvignili nad supranacionalne teme in se določneje, ne le z za srednji sloj poniževalnim kriznim menedžmentom, spustili na raven nacionalnih držav. Brez evropskega srednjega sloja namreč ni Evrope in posledično tudi Unija ne bo mogla obstati.

Problem Slovenije je precej rudimentarnejši. Mnogo bolj kakor v EU se je pod vplivom gospodarske krize sesedel moralni standard, povrh se je grd in žalosten pogled na nagega cesarja razkril pri samih vrhovih dotlej opevanega »vrednostnega središča« slovenskega naroda in države, pri elitah. Najprej pri tranzicijski levici. Ko je bilo videti, da se njen politični vzorec ne bi mogel bolj zariti v slepo črevo, je diabolčno žezlo preprijela desnica. In ko je zaradi te bilo videti, da moralni udor slovenske nacije ne bo več mogel biti globlji, je koordinate diabolčnega ugreza zasedla katoliška Cerkev in končno vse dileme slovenskega življa in njegove države uokvirila v boldiran naslov svetovnih časopisov: Sveta polomija.

Ni naključje, da se je spust po moralni lestvici vrednot v Sloveniji končal pri Cerkvi, in bržkone ni naključje, da se je z drastičnimi ukrepi Svetega sedeža (obglavljenje škofovskega vrha slovenske Cerkve) vzpostavil tudi vzorec dolgoročneje rešitve, ki bi bil tudi v laični Sloveniji zaradi lastne nedržavotvornosti kakor da edini smiseln in učinkovit.

Osem koles, tisoč problemov

V Sloveniji imamo menda lahko za zelo močni dve simbolični sporočili: prvo je to, da osemkolesniki vojaške Patrie niso povozili slovenskega pravnega (in ustavnega) reda, drugo pa je, da se je papež usedel v dvajset let staro (podarjeno) katrco, jo prevzel za simbol duhovne skromnosti in s takimi ravnanji pri kurijskih kardinalih (menda tudi pri slovenskem) povzročil razprodajo luksuznih mercedesov. Skupni imenovalec je v moralni prenovi (sveta).

Pisna sodba v zadevi Patria ima za enega od ključnih likov »stare« Slovenije, Janeza Janšo, pogubne posledice. Razkriva namreč umazanost in pritlehnost kriminalnega mešetarnjenja z javnim denarjem prek orožarskega posla. Povsem nedvoumno demantira trditve, da je afera izvita iz trte, da za očitki tožilstva (in pisanjem medijev) ni nikakršne realne podlage, da v vsej zgodbi ni niti zrna resnice in da je vse le plod preišljene zlonamerne in umazane politične zarote. Vsakdo lahko prebere sodbo in z le malo resnicoljubnosti se lahko prepriča, kako si dokazi in logična sosledja podajajo argumente.

Povsem drugo vprašanje je, ali bo sodba iz formalnih razlogov obstala na višjih instancah, toda to je strokovno, in ne moralno vprašanje. S tem se bodo ukvarjali pravni izvedenci. Onkraj dvoma pa je, da je razkrita orožarska nečednost sistematično obdelana in da laičnemu opazovalcu zaradi javnega sodnega dokumenta lahko ponudi dovolj informacij za trden sklep o moralni zavrznosti storjenih dejanj.

Lažni simboli padajo – ne na bojišču, temveč bržkone zato, ker se jim udirajo peščena tla pod nogami. Naslednji preizkusni kamen bo dogajanje okrog ljubljanskega župana Jankovića in njegovega omrežja gospodarskih hobotnic, ki so se zažrle v politično in družbeno stvarnost.

Končno bo sledilo tisto temeljno vprašanje papeža Frančiška: kdo v Sloveniji, ki mu je podeljena politična, gospodarska, finančna ali institucionalna moč, bo čisto preprosto razpustil napuh velikih, sedel v katrco in naredil nekaj za male ljudi. V Sloveniji namreč skorajda ni »velikih«, ki bi si pridobili moč in premoženje na čist način, in zažig države je predvsem posledica dejanj ljudi, ki so državo zapeljali v predor, v katerem se je izgubila kot v labirintu, brez pogleda na luč na njegovem koncu.

Olajšanje je, da je v Sloveniji že mogoče o nekaterih stvareh spregovoriti, ne da bi se jim pritaknili povsem napačni, celo nasprotni pomeni. Ko je zaradi škofovskih odstopov pomembno jedro slovenske katoliške Cerkve bolj ali manj direktno problematiziralo papeža Frančiška, v Sloveniji povsem drugače kakor navadno zveni nova okrožnica *Lumen fidei*. Še več. To odlično delo kar dveh papežev, Benedikta XVI. in Frančiška, je v tem prostoru povsem osvobojeno političnega (in klerikalnega) balasta in ga je v kemično čisti obliki mogoče predlagati v branje tudi tistim, ki doslej kaj takega nikoli ne bi vzeli v roke. Govori namreč natanko o tem: kaj storiti, ko na koncu temnega tunela ni videti luči ...

O pobudah s poreklom

V tem delu predstavljena Avguštinova kombinacija uzretja luči, zaupanja, resnice, svobode in vere, da na koncu prevlada tisto, kar je prav, je natanko tisto, kar je mogoče videti kot univerzalno sporočilo ljudem, ki hočejo dobro. In tu nastopi tista konkretnost, ki edina šteje in jo pri v Sloveniji kritiziranem papežu v medijskih poročilih srečujemo domala vsak dan. V torek je obiskal begunski center v Astalli v Rimu. Ko je videl begunsko bedo, je dejal, da bi Cerkev stare in nerabljene samostane lahko ponudila v rabo beguncem, pri tem je pozval k večjemu spoštovanju različnosti med ljudmi. V okrožnici mrgoli »bližnjih srečanj« z razsvetljenskimi mojstri, ki tokrat ne izzveni kot neproduktiven konflikt, temveč kot iztočnica za produktivno osebno razmišljanje itn. Ko je vse kazalo, da se bo v Siriji začel vojaški napad ZDA, se je z njegovo glasno tezo, da nasilje lahko rodi le nasilje, povsem jasno in nedvoumno zavzel za diplomatsko reševanje problema. Te dni velja, da ZDA umikajo prvotni načrt vojaškega napada. Ta papež očitno nekaj dela prav in v ideologiji globalnega ekonomizma (podivjanega kapitalizma) ter v primerjavi z večkrat zavržno (borgijsko) zgodovino same katoliške Cerkve to deluje zelo osvežilno. Predvsem pa kot recept, ki bi ga v dezorientirani Sloveniji »veliki« lahko vzeli v obzir. Menda bi bilo tudi lahko prvič, da levica z upoštevanjem teh idej potencialno ne bi imela ideoloških težav, in hkrati prvič, ko si desnica s to referenco ne bi mogla skovati nikakršnega političnega kapitala, slovenska katoliška Cerkev pa bi tako ali tako morala pojesti svojo nacionalno ideologijo in bi v korist malih ljudi morala dati na javno razpolago svoje (fevdalno) premoženje ter se povsem umakniti iz kužne družbene ideologije in iz politike.

Na prizorišču realističnih sporočil s pogledom na luč na koncu tunela ni veliko ponudbe ali pa ta, kakor velja za papeža, ni deležna tolikšne medijske pozornosti. Vsekakor pa je verjeti, da pobude obstajajo, in v okviru slovenske nacionalne države je precej zelo dobronamernih profanih socialnih gibanj in pobud, ki bi si zaslužili javno pozornost. Artikulacija rešitev iz slovenske krize je za slovensko državo in njene državljane bistvena. Glede na politično stvarnost se zdi, da se novi slovenski politikum in s tem luč na koncu predora lahko izkristalizira predvsem iz takšnih pobud, ki brez pravega političnega interesa izkazujejo privrženost temeljnim humanističnim vrednotam. V prihajajoči jeseni to utegne biti aktualno.